

Bezpečnostní systém ČR a krizový management

K předcházení vzniku mimořádných a krizových situací a eliminaci nebo alespoň redukci negativních dopadů jsou ve společenských systémech vytvářeny specifické bezpečnostní struktury s jejich řídicími, výkonnými, zabezpečovacími a báзовými prvky, s jejich vzájemnými vztahy a vazbami, kompetencemi a povinnostmi. Takto koncipovaný bezpečnostní systém v sobě zahrnuje soubor institucionálních a systémových nástrojů k zajištění bezpečnosti a má vytvářet podmínky pro jejich koordinaci a jejich jednotné, tj. ke společnému cíli směřující použití.

* * *

Bezpečnostní systém ČR lze definovat jako systém státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků, ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních služeb a dalších právnických a fyzických osob, jejich vazeb a činností zabezpečujících koordinovaný postup při zajišťování bezpečnosti státu a jeho obyvatel.

Funkce bezpečnostního systému je úzce spojena s otázkami spojenými s řešením mimořádných a krizových situací. Řízením procesů souvisejících s řešením krizových situací se zabývá krizový management.

Krizový management (KM) je podle návrhu věcného záměru zákona o krizovém řízení definován jako souhrn řídicích činností věcně příslušných orgánů zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s řešením krizové situace.

V širším pojetí lze **krizový management** definovat jako hierarchizovaný a funkčně propojený systém věcně příslušných orgánů, jejich kompetencí, vztahů a vazeb a jimi realizovaný ucelený soubor přístupů, názorů, zkušeností, doporučení, metod a opatření, které užívají ke zvládnutí specifických činností při:

- minimalizaci zdrojů (příčin vzniku) krizových situací (korekce),
- přípravě na činnost v krizových situacích (prevence),
- bránění vzniku a eskalaci krizových situací (kontrakce),
- redukce zdrojů krizových situací a jejich negativního působení (redukce),
- odstraňování následků působení negativních faktorů krizové situace (rekonstrukce).

Orgány KM lze rozdělit na:

- **pracovní (výkonné, realizační) orgány**, které zabezpečují: -
 - shromažďování informací o situaci a jejich analýzu,
 - zpracování návrhů variant řešení situace,
 - rozpracování a realizace přijatého rozhodnutí o řešení situace,

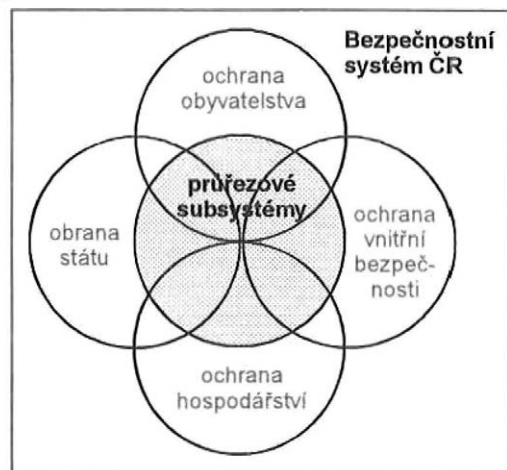
- **poradní orgány**, které posuzují a hodnotí předložené návrhy varianty řešení situace a na jejich základě připravují návrh rozhodnutí o řešení situace,
- **rozhodovací orgány**, které přijímají rozhodnutí o řešení situace.

Struktura bezpečnostního systému ČR a s tím spojená působnost jednotlivých orgánů KM do značné míry souvisí s charakterem možného ohrožení bezpečnosti ČR. Z dosavadních analýz vyplývá, že v podmínkách ČR mohou být KM řešeny:

- **krizové situace spojené s vnějším vojenským ohrožením státu** zahrnující situace spojené:
 - s hrozbou agrese cizí moci na území ČR (např. nárůst napětí na hranicích, pokusy o destabilizaci situace v přihraničních oblastech ČR, trvalé porušování vzdušného prostoru státu, rozsáhlá diverzní činnost zaměřená na znehodnocení prostředků obrany ČR, přímá vojenská agrese ozbrojených sil cizí mocnosti apod.),
 - s hrozbou vtažením ČR do lokálního či regionálního válečného konfliktu,
 - s důsledky účasti ČR při mírových operacích mezinárodních organizací nebo při plnění smluvních závazků ve prospěch spojenců, které jsou spojené s nasazením ozbrojených sil ČR (např. odvetné násilné akce cizí moci s použitím vojensky organizovaných sil a vojenské výbroje nebo teroristů);
- **krizové situace vnitřně bezpečnostního charakteru**, které mohou být způsobeny:
 - nekontrolovatelnou migrací osob spojenou s nezvládnutelným přílivem cizinců, růstem kriminality v přihraničním pásmu, vyhocením vztahů vůči národnostním menšinám a etnickým skupinám apod.,
 - prudkým nárůstem násilných a majetkových trestných činů, růstem drogové kriminality, organizované zločinnosti, terorismem, množícími se útoky na ústavní zřízení apod., občanskými nepokoji jako jsou např. hromadné pouliční demonstrace, rasové a náboženské nepokoje, stávky velkého rozsahu apod.;
- **krizové situace spojené s ohrožením stability hospodářské a finanční soustavy státu** zahrnující např. výpadky ve fungování hospodářství státu nebo jeho produkčních schopností, které postihující celou ekonomiku státu nebo výběrově jen některé její odvětví nebo vybrané komodity (např. ropa, plyn, léčiva, obilí apod.), dále destabilizaci měny, obchodní válku, nerespektování celních a devizových předpisů ve velkém rozsahu, embarga na dovoz důležitých surovin, rozsáhlé epidemie zvířat a zemědělských kultur apod.;
- **ostatní krizové situace spojené s ohrožením životů a zdraví obyvatelstva, ničením životního prostředí, majetkových a kulturních hodnot**, ke kterým dochází v souvislosti s ohrožením vnější nebo vnitřní bezpečnosti státu a dále při:
 - přírodních (živelních) pohromách, jako jsou např. požáry v přírodě, záplavy, sesuvy, vichřice, napadení přírody škůdci, důsledky znečištění životního prostředí apod.,
 - antropogenních (tj. lidmi způsobených) pohromách, jako jsou např. provozní havárie spojené s velkými požáry a výbuchy, s úniky lidem nebo životnímu prostředí škodlivých látek, dále rozsáhlé poruchy energetických sítí, velké dopravní nehody apod.,
 - rozsáhlých epidemiích nebezpečných nemocí apod.

S přihlédnutím k těmto čtyřem základním skupinám krizových situací lze bezpečnostní systém ČR a s ním spojenou problematiku KM dekomponovat na následující čtyři základní (realizační, výkonné) bezpečnostní subsystémy:

- ◆ obrany (vnější bezpečnosti) státu,
- ◆ ochrany vnitřní bezpečnosti státu,
- ◆ ochrany stability hospodářské a finanční soustavy státu,
- ◆ ochrany obyvatelstva a jeho životních podmínek.

Obr. 1

praktické realizaci funkčního obsahu KM existují v působnosti jednotlivých subsystémů společně realizované činnosti. To znamená, že např. pro řešení krizových situací spojených s problematikou obrany státu nejsou využívány pouze a jediné řídicí struktury, síly a prostředky subsystému obrany státu, ale i síly a prostředky, ve větší či menší míře, ostatních subsystémů (viz obr. 1). Z toho vyplývá nutnost existence speciálního subsystému, který by zabezpečoval koordinaci těchto společných aktivit jednotlivých základních subsystémů. Zároveň lze v těchto styčných oblastech identifikovat aktivity, které jsou společné všem čtyřem základním subsystémům. Z těchto důvodů jsou součástí bezpečnostního systému ČR také průřezové subsystémy:

- řízení bezpečnosti státu,
- zahraničně politického zabezpečení bezpečnosti státu,
- materiálně technického zabezpečení bezpečnosti státu.

Zajištění vnější bezpečnosti státu

Komplexní odpovědnost za zajištění obrany (vnější bezpečnosti) státu, jakož i za řešení krizových situací spojených s hrozbou vojenského napadení země, nese v plném rozsahu vláda ČR. Gesci za koordinaci činností ústředních orgánů, správních orgánů, orgánů samosprávy a právnických osob důležitých pro obranu státu při přípravě k obraně nese na základě kompetenčního zákona Ministerstvo obrany ČR (MO).

Hlavním výkonným prvkem určeným k zabezpečení obrany státu před vnějším napadením je Armáda ČR (AČR).

MO vládě garantuje řešení otázek krizové připravenosti v oblasti problematiky obrany státu a klíčovou úlohu by hrálo i v řídicích strukturách při řízení obrany státu. Tomu také odpovídá mírová a válečná struktura rezortu obrany a jeho jednotlivých součástí.

Působnosti a povinnosti ostatních ústředních orgánů státní správy nejsou v této oblasti stávající legislativou jednoznačně definovány. To spolu s nízkou vážností a stále se snižujícími počty pracovníků *útvárů obrany a ochrany* ústředních orgánů státní správy způsobuje problémy při uplatňování koordinační role MO. Navíc útvary obrany zabezpečují pro příslušné ústřední orgány státní správy pouze problematiku krizové připravenosti. V oblasti fungování ústředních orgánů státní správy v rámci obrany státu a institucionalizaci jejich krizových řídicích struktur, jejich kompetencí a povinností nebylo dosud dosaženo potřebné úrovně.

Samotné řízení obrany státu před vnějším vojenským ohrožením má být za stavu ohrožení státu a za válečného stavu realizováno z tzv. **hlavního místa řízení obrany (HMŘO)**, v jehož struktuře by byl začleněn jak rozhodovací orgán, tvořený prezidentem republiky, předsedou vlády, místopředsedy vlády a určenými ministry a předsedy vybraných ústředních orgánů státní správy, tak orgány pracovní a poradní vytvářené účelově z pracovníků úřadu vlády, ministerstva obrany, vybraných ministerstev a ústředních orgánů státní správy, Generálního štábu AČR apod. Samotné řízení vojenské obrany ČR má být prováděno z **hlavního místa velení (HMV)**, obsazeného pracovníky Ministerstva obrany ČR a Generálního štábu AČR a vnitřně strukturovaného do rozhodovacích, poradních a pracovních orgánů.

U nižších orgánů státní správy, především u okresních úřadů (OkÚ), jsou prozatím vyvíjeny aktivity pouze v oblasti krizové připravenosti, za kterou u těchto orgánů odpovídá přednosta. Po realizační stránce se touto problematikou zabývají speciálně vyčlenění pracovníci útvarů obrany a ochrany, jejichž činnost koordinuje prostřednictvím ministerstva vnitra ministerstvo obrany. Problémy těchto útvarů jsou obdobné, jako u ústředních orgánů státní správy.

Ochrana vnitřní bezpečnosti státu

Gesční odpovědnost za koordinaci aktivit v oblasti ochrany vnitřní bezpečnosti státu není zákonem definována. Logicky se ale předpokládá, že tuto funkci má plnit **Ministerstvo vnitra ČR (MV)**, které je podle kompetenčního zákona ústředním orgánem státní správy pro zabezpečení pořádku a vnitřní bezpečnosti. MV garantuje vládě za tuto oblast řešení otázek krizové připravenosti a klíčovou úlohu by hrálo i v řídicích strukturách řízení ochrany vnitřní bezpečnosti. Úkoly s tím spojené zabezpečuje MV především prostřednictvím *Policie ČR (PČR)* a ve spolupráci se zpravodajskými službami, MO, popř. s MZV. Souhrnnou odpovědnost za zajištění vnitřní bezpečnosti státu nese obdobně jako u obrany státu vláda.

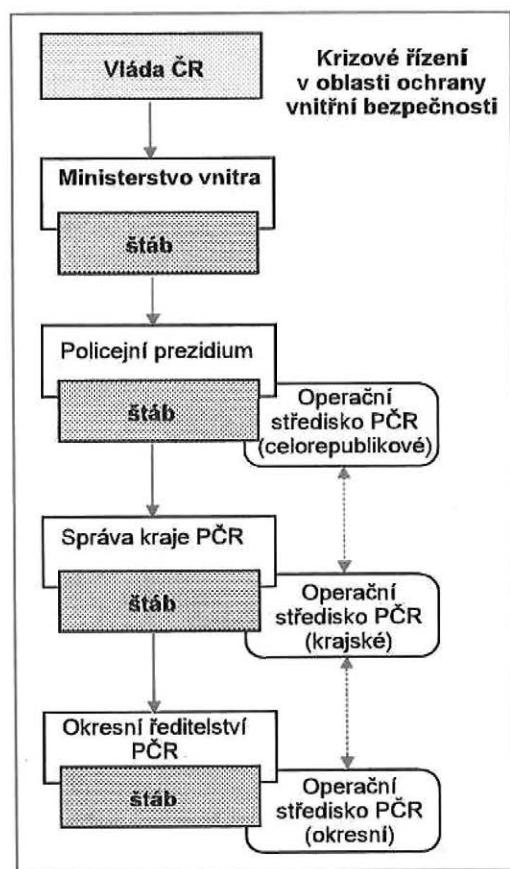
Z hierarchického hlediska za řešení mimořádných a krizových situací vnitřně bezpečnostního charakteru v první řadě odpovídá v rámci příslušných kompetencí a svými silami a prostředky okresní nebo jemu na roveň postavený ředitel územně příslušného útvaru PČR. V případě, že by krizová situace přesahovala územně hranice okresu, přebírá

garanci za její řešení podle závažnosti územně příslušné ředitelství kraje PČR nebo policejní prezidium ČR. V případě, že by krizová situace přesahovala územně státní hranice, přebírá garanci za její řešení MV. Totéž platí rovněž v případě, že krizová situace sice přesahuje pouze hranice okresu, ale opatření nutná k jejímu řešení se netýkají výhradně jen policejní práce.

Z institucionálního hlediska funguje pro řešení mimořádných a krizových situací na okresním i na krajském ředitelství PČR jako **poradní a pracovní orgán** tzv. štáb okresního nebo krajského ředitele PČR. Obdobně také na Policejním prezidiu ČR funguje štáb policejního prezidenta a na ministerstvu štáb MV (viz obr. 2).

Základem pro fungování těchto štábů jsou na okresní, krajské a celorepublikové úrovni vybudovaná a hierarchicky propojená **operační střediska PČR**, která se zabývají sběrem a vyhodnocováním informací o vnitřní bezpečnostní situaci v ČR a v případě potřeby zabezpečují aktivaci krizových štábů.

Ochrana stability finanční a hospodářské soustavy státu

Obr. 2

Kompetenčním ani jiným zákonem není doposud stanovena gesční odpovědnost za zabezpečení ochrany stability finanční a hospodářské soustavy státu a za řešení krizových situací hospodářského charakteru. Touto problematikou se v rámci svých kompetencí odděleně zabývají vedle Ministerstva financí ČR také příslušná odvětvová hospodářská ministerstva, tj. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Ministerstvo zemědělství ČR nebo Ministerstvo dopravy a spojů ČR, případně další ministerstva a ústřední orgány státní správy. Jednotlivá ministerstva a další ústřední orgány státní správy také vládě odpovídají v rámci svých kompetencí za řešení problematiky KM.

Problematicou krizové připravenosti se u těchto orgánů v současné době zabývají většinou speciálně vyčlenění pracovníci útvarů obrany a ochrany a v případě vzniku krizové situace se předpokládá, že ministr pověřený řízením příslušného rezortu si operativně zřídí jako svůj **poradní**,

popř. i pracovní orgán krizový štáb, jehož složení bude odvozeno od charakteru krizové situace.

Úlohu poradního orgánu vlády může plnit u těchto krizových situací tzv. **porada ekonomických ministrů**.

Ochrana obyvatelstva a jeho životních podmínek

Problematika **ochrany obyvatelstva a jeho životních podmínek** je spojena jednak s krizovými situacemi vzniklými v důsledku přírodních nebo antropogenních pohrom, a jednak s průvodními jevy krizových situací spojených s ohrožením vnější nebo vnitřní bezpečnosti státu, při nichž rovněž dochází k ohrožení životů nebo zdraví osob, životního prostředí, značných majetkových nebo kulturních hodnot (dále havárií). Tím je odůvodněno i výrazné propojení subsystému ochrany obyvatelstva se subsystémy obrany státu a ochrany vnitřní bezpečnosti.

Gesční odpovědnost za zabezpečení ochrany obyvatelstva a jeho životních podmínek není kompetenčním ani jiným zákonem stanovena. V této oblasti je (viz obr. 3) do značné míry jak legislativně, tak i organizačně řešena samostatně problematika:

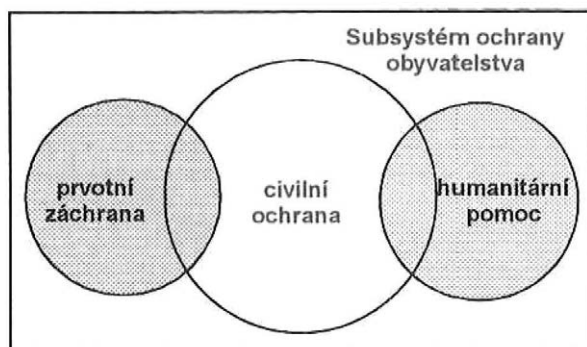
- ▲ prvotních záchranných činností,
- ▲ činností „civilní ochrany“,
- ▲ činností humanitární pomoci.

Prvotní záchranné činnosti realizované bezprostředně po vzniku havárie mají zamezit šíření škodlivých a ničivých následků zdroje havárie, popř. jej plně eliminovat, a realizovat neodkladná opatření související se záchranou a ochranou postiženého obyvatelstva, jejich majetků nebo životního prostředí. Na tyto specializované činnosti plynule navazují opatření civilní ochrany a opatření nestátních humanitárních organizací.

K zabezpečení prvotních záchranných činností je v ČR vytvářen integrovaný záchranný systém (IZS), který je definován jako systém vazeb zabezpečující koordinovaný postup záchranných, pohotovostních, odborných a jiných služeb, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při likvidaci živelných a antropogenních pohrom (havárií).

Za řízení IZS odpovídá na úrovni státu ministr vnitra a na úrovni okresních úřadů jeho přednost. Základními složkami působícími v IZS jsou požární ochrana, zdravotnická záchranná služba a policie. Podle charakteru a rozsahu havárie mohou ale ve prospěch IZS působit i další složky, zejména Civilní obrana, Báňská záchranná služba, Horská služba, Vodní záchranná služba, Letecká záchranná služba, městská policie, radiální a monitorovací síť, hygienická služba, veterinární služba apod. V omezeném rozsahu mohou být použity v rámci IZS také síly a prostředky AČR.

Klíčovými organizačními prvky, které mají zabezpečovat součinnost jednotlivých složek IZS a částečně i koordinaci použití jejich sil a prostředků, jsou *operační a informační střediska Hasičského záchranného sboru (HZS)*. Ta jsou zřízena nebo zřizována na úrovni okresů a statutárních měst, dále na úrovni bývalých krajů a konečně na úrovni HZS na ministerstvu vnitra v Praze. V řadě případů byla také zřízena jakási integrovaná *operační střediska IZS* sloučující do jednoho celku operační střediska hasičů, policie a zdravotnické

Obr. 3

záchranné služby, ať již jejich soustředěním do jednoho centra nebo jejich vhodným komunikačním propojením.

Civilní ochrana ČR (CO) je budována v souladu s mezinárodním humanitárním právem kombinací nevojenských a vojenských složek a je určena především pro poskytování pomoci civilnímu obyvatelstvu v případě vzniku válečného

konfliktu. Za řízení CO odpovídá na úrovni státu ministr obrany prostřednictvím **Hlavního úřadu CO ČR** a na úrovni okresních úřadů jeho přednost. V současné době se zvažuje možnost přenesení gesční odpovědnosti za CO na MV.

Hlavním prostředkem CO v ČR použitelným již v míru jsou vojenské záchranné a výcvikové základny CO začleněné do rezortu obrany. Mezi nevojenské složky CO patří řídicí orgány CO na úrovni obcí, měst, okresů apod. a dále za válečného stavu aktivované jednotky a zařízení CO s teritoriální působností a organizace CO v objektech. Za války se součástí systému CO stávají i složky IZS.

Kromě použití za války mohou být opatření a jednotky CO využity také v míru při vzniku mimořádných a krizových situací, k jejichž řešení nepostačují síly a prostředky IZS. Při jejich vzniku jsou složky CO nasazovány jako druhý, pomocný sled zasahujících složek IZS. Po ukončení prvotních záchranných prací a případném stažení složek IZS (např. k jiným zásahům, do pohotovosti na základny apod.) je úkolem složek CO kromě dokončení záchranných prací především poskytnutí další pomoci postiženým, obnovení jejich základních životních podmínek nebo zabezpečení jejich evakuace a nouzového ubytování a stravování, zahájení odstraňování vzniklých škod apod. Jedná se tedy především o činnosti, které nejsou běžně poskytovány složkami IZS a pro které jsou vojenské složky CO především cvičeny.

V případě vzniku závažných krizových situací se v rámci HÚ CO ČR aktivuje jako **pracovní a poradní orgán** velitele CO ČR **krizový štáb**, který spolupracuje s orgány KM postižených okresů a spolupracujících záchranných a humanitárních organizací při nasazování sil a prostředků CO a organizování a poskytování humanitární pomoci. Na té se kromě CO podílí v první řadě Červený kříž a další nevládní humanitární organizace.

Na stupni OkÚ je problematika IZS a CO zastřešována přednosty OkÚ, kteří zřizují jako svůj **poradní a pracovní orgán** pro řešení krizových situací, jejichž zdrojem jsou nejrozumnější druhy živelních a antropogenních pohrom (s výjimkou radiačních havárií, povodní a velkých nákaz hospodářského zvířectva), **okresní havarijní komise (OkHK)**. Prostřednictvím OkHK přednost OkÚ koordinuje činnost havarijních komisí podnikatelských a jiných subjektů na území okresu a v případě vzniku krizové situace má jejím prostřednictvím a s využitím informačního a odborného potenciálu územně příslušného **operačního a informačního střediska HZS** (integrovaného operačního

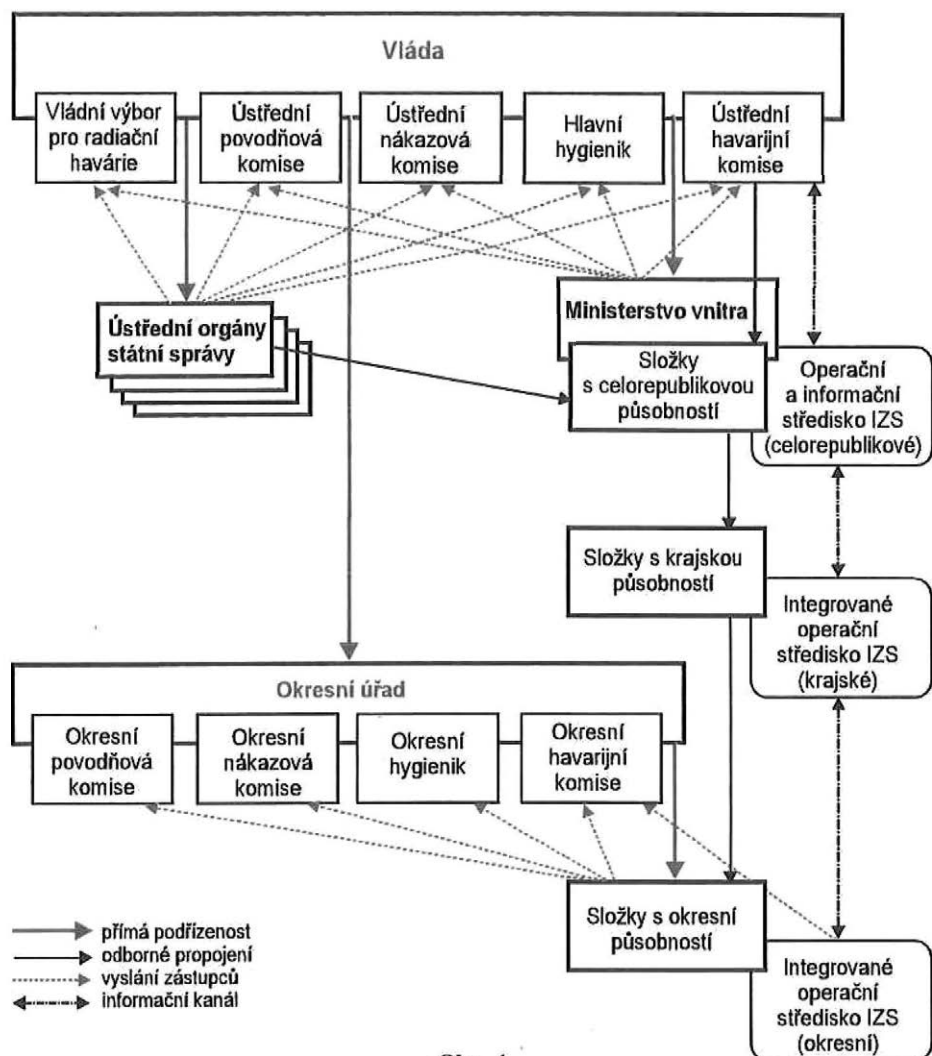
střediska IZS) koordinovat nasazení disponibilních sil a prostředků a vzniklou situaci řešit.

Za koordinaci činností nižších územních orgánů státní správy v oblasti havarijní připravenosti je odpovědný ministr vnitra, který zároveň může převzít řízení havárie v případě, že územně přesahuje hranici okresu nebo státní hranici. K řešení takové situace by byl ministrem vnitra aktivován jako jeho **poradní a pracovní orgán krizový štáb**, jehož prostřednictvím by ministr vnitra s využitím informačního a odborného potenciálu územně příslušného (krajského) operačního a informačního střediska HZS nebo celostátního operačního střediska IZS vzniklou situaci řešil.

K mezirezortní koordinaci se vláda ČR rozhodla vytvořit jako svůj **poradní orgán** pro prevenci a likvidaci havárií **ústřední havarijní komisi (ÚHK)**. Tato komise ale doposud nebyla vládou zřízena (čeká se na přijetí zákona o prevenci a likvidaci průmyslových havárií). V rámci této komise mají působit kromě zástupců ministerstva vnitra také představitelé KM a odborníci z těch ústředních orgánů, do jejichž kompetence řešení konkrétní krizové situace také spadá, jako je např. Ministerstvo životního prostředí ČR, Ministerstvo zdravotnictví ČR atd., nebo jejichž síly a prostředky by se výrazným způsobem na jejím řešení podílely, např. Ministerstvo obrany ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, hospodářská ministerstva, Správa státních hmotných rezerv apod. V čele komise má stát ministr vnitra, zasedání komise bude zřejmě probíhat v objektech ministerstva vnitra a při řešení krizových situací bude stejně jako na úrovni krizového štábu MV využíván informační a odborný potenciál celostátního **operačního a informačního střediska IZS**.

V oblasti prevence a likvidace jaderných havárií supluje funkci ÚHK **vládní výbor pro radiační havárie (VKRH)**, zřízený v působnosti Ministerstva životního prostředí ČR (MŽP) a Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (SÚJB). Tento **poradní orgán** se v současné době zabývá především otázkami krizové připravenosti a tvoří jej zástupci většiny ústředních orgánů státní správy a složek, které by se na prevenci a likvidaci následků jaderných havárií mohly podílet. V čele VKRH stojí ministr životního prostředí, jeho zástupcem je předseda SÚJB. VKRH nedisponuje žádnými řídicími pravomocemi kromě těch, kterými disponují v rámci své působnosti její členové. Na rozdíl od ministerstva vnitra ani MŽP, ani SÚJB (s výjimkou monitorovací sítě) nedisponují silami a prostředky pro likvidaci následků havárie a záchranu ohrožených osob a ani organizačními prvky, které by jim umožňovaly řídit a koordinovat nasazené síly a prostředky.

V oblasti prevence a likvidace povodní plní úlohu orgánů KM povodňové komise. Na úrovni okresu je to **okresní povodňová komise (OkPK)**, na úrovni povodí je to **povodňová komise uceleného povodí** a na úrovni státu to je **ústřední povodňová komise (ÚPK)**. Složení OkPK do značné míry kopíruje složení OkHK. V čele ÚPK stojí ministr životního prostředí a obdobně jako u ÚHK jsou jejími členy zástupci většiny ústředních orgánů státní správy a složek, které by se na prevenci a likvidaci následků povodní mohly podílet. Povodňové komise plní funkci **poradních orgánů**, nedisponují žádnými řídicími pravomocemi kromě těch, kterými disponují v rámci své působnosti jejich členové. Na úrovni státu je situace obdobná jako v případě radiačních havárií - MŽP nedisponuje silami a prostředky pro likvidaci následků povodní a ani organizačními prvky, které by mu umožňovaly řídit a koordinovat nasazené síly a prostředky.

Obr. 4

V oblasti prevence a likvidace nákaz hospodářských zvířat plní úlohu orgánů KM nákazové komise. Na úrovni okresu je to **okresní nákazová komise (OkNK)** a na úrovni státu to je **ústřední nákazová komise (ÚNK)**. Složení OkNK do značné míry, obdobně jako u OkPK, kopíruje složení OkHK. V čele ÚNK stojí ministr zemědělství a obdobně jako u ÚHK jsou jejími členy zástupci většiny ústředních orgánů státní správy a složky, které by se na prevenci a likvidaci následků nákaz hospodářských zvířat mohly podílet. Nákazové komise plní funkci **poradních orgánů**, nedisponují žádnými řídicími pravomocemi kromě těch, kterými disponují v rámci své působnosti jejich členové. Na úrovni státu je situace obdobná jako v případě radiálních havárií a povodní - rezort zemědělství nedisponuje, kromě soustavy orgánů veterinární péče, dalšími potřebnými

silami a prostředky pro likvidaci následků nákaz a izolování postižené oblasti, ani organizačními prvky, které by mu umožňovaly řídit a koordinovat nasazené síly a prostředky.

V oblasti prevence a likvidace epidemií mají klíčovou úlohu orgány hygienické služby. **Hlavní hygienik ČR, krajsí hygienici a okresní hygienici** jsou oprávněni v rámci své územní působnosti řídit, popř. i provádět opatření proti vzniku a šíření přenosných nemocí, ke zdravotnické ochraně státních hranic a stanovit mimořádná opatření proti epidemiím, včetně opatření při oběhu potravin. Na realizaci specializovaných zdravotnických opatření lze využít soustavy zdravotnických zařízení, dalšími potřebnými silami a prostředky pro likvidaci následků epidemií a případné izolování postižené oblasti, ani organizačními prvky, které by umožňovaly operativně řídit a koordinovat nasazené síly a prostředky, ministerstvo zdravotnictví ani jeho hygienická služba nedisponuje.

Klíčovou úlohu by při řešení krizových situací vzniklých v důsledku radiačních havárií, povodní i epidemií hrála síť operačních středisek IZS zastřešená rezortem vnitra. Vůči ní ale výše zmiňované komise (s výjimkou ÚHK) nedisponují žádnými pravomocemi, stejně jako vůči silám a prostředkům IZS. Vzniká proto reálné nebezpečí, že v takto koncipovaném krizovém řídicím systému mohou vznikat za krizové situace závažné kompetenční a organizační problémy.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že v rámci subsystému ochrany obyvatelstva funguje množství účelově zaměřených poradních orgánů jak na úrovni okresních úřadů, tak na úrovni ústředních orgánů státní správy (viz obr. 4). Výsledná situace v praxi je taková, že zejména na okresní, ale z větší části i na ústřední úrovni, jsou členy těchto poradních orgánů jedni a tiž pracovníci. Situaci komplikuje také existence výkonných orgánů na již zrušeném krajském stupni řízení. **Co však chybí je orgán, který by na jednotlivých úrovních koordinoval činnost orgánů státní správy a samosprávy a aktivity jednotlivých složek předurčených k řešení krizové situace.**

* * *

Zajištění materiálně technického zabezpečení bezpečnosti státu je realizováno především prostřednictvím systému hospodářské mobilizace (SHM). Hlavním úkolem SHM je integrace požadavků jednotlivých subsystémů na materiálně technické zabezpečení za krizových situací, koordinace opatření realizovaných jednotlivými orgány státní správy při jejich uspokojování a zpracování kontingenčního plánu včetně jeho organizačního, dopravního (logistického) a bezpečnostního zajištění.

Gešční odpovědnost za problematiku hospodářské mobilizace nese Správa státních hmotných rezerv (SSHR), která je podle kompetenčního zákona ústředním orgánem státní správy pro hospodářskou mobilizaci a hospodářská opatření potřebná pro zabezpečení obrany. Její činnost je postavena na úzké spolupráci s věcně příslušnými orgány státní správy, tj. Ministerstvem financí ČR a hospodářskými ministerstvy, a soustřeďuje se spíše na oblast krizové připravenosti. Za skutečné krizové situace by zabezpečovala především organizaci využití materiálu hmotných a mobilizačních rezerv a do řídicích procesů při řešení krizové situace by zasahovala jen v omezené míře.

Výrazné místo mají v SHM OkÚ, které podle zákona odpovídají na úrovni okresu za úkoly spojené s mobilizačními přípravami státu. Jejich hlavní význam spočívá v tom, že

jsou v této oblasti součinnostními prvky mezi věcně příslušnými ústředními orgány státní správy na straně jedné a hospodářskými a jinými subjekty na straně druhé.

* * *

Samostatný orgán KM na úrovni vlády, který by komplexně koordinoval celou problematiku bezpečnosti státu, nebyl doposud institucionálně ustaven. Návrh ústavního zákona o bezpečnosti ČR i národní obranná strategie předpokládají zřízení **Bezpečnostní rady státu (BRS)**, kterou by tvořili předseda a místopředsedové vlády ČR a další členové vlády, kteří jsou pověřeni řízením ministerstev zahraničních věcí, obrany, vnitra a financí. Pracovním orgánem vlády nebo BRS má být za krizové situace **mezirezortní krizový štáb (MRKŠ)**, jehož zřízení předpokládá věcný záměr zákona o krizovém řízení.

Závěrem

Jednotlivé oblasti (subsystémy) spadající do problematiky bezpečnosti státu se vyvíjely a vyvíjejí izolovaně v rámci působnosti věcně příslušných ústředních a územních orgánů státní správy a samosprávy. V důsledku toho nemá institucionální řešení problematiky bezpečnosti ČR za současného stavu v ČR charakter uceleného systému s jasně definovanými subsystémy, jejich vzájemnými vztahy a vazbami, kompetencemi a odpovědnostmi. Chybí především jasné stanovení gesční odpovědnosti za vzájemnou koordinaci činností v rámci jednotlivých subsystémů i mezi subsystémy navzájem. Negativní stav je navíc prohlouben:

- ▲ neexistenci deklarativního vyjádření bezpečnostní politiky ČR, přičemž důsledkem je její nejednotné pochopení představiteli orgánů státní správy a samosprávy,
- ▲ neexistenci vrcholové platformy, na jejímž základě by bylo možné operativně řešit otázky spojené s bezpečnostní politikou a zajištěním bezpečnosti,
- ▲ neúplností legislativních úprav nebo nejednotným výkladem existujících zákonných předpisů,
- ▲ relativní izolovaností jednotlivých prvků bezpečnostního systému, nedořešením jejich kompetencí a praktických otázek spolupráce,
- ▲ odtržení institucí bezpečnostního systému od občana.

Dále se prakticky všemi oblastmi bezpečnostního systému živelně prolíná v podmínkách nedostatečné legislativy nedotazaná problematika KM, kdy důraz je kladen spíše na otázky krizové připravenosti než na koncipování, budování a prověřování funkčnosti krizového řídicího systému. V důsledku toho nemá institucionální řešení KM za současného stavu v ČR charakter uceleného systému s jasně definovanými subsystémy, jejich vzájemnými vztahy a vazbami, kompetencemi a odpovědnostmi. A pokud jsou orgány KM institucionálně ustaveny, většinou mezi nimi neexistuje horizontální ani vertikální propojení a není stanovena jejich vzájemná podřízenost. **Klíčovým problémem je pak vzájemná koordinace mezi jednotlivými orgány KM jak na úrovni ústředních orgánů státní správy, tak na okresní úrovni.**